

31.5.2021

Julkinen

Liikenne- ja viestintäministeriö

Viite: VN/111505/2021

VR-Yhtymän kommentit ennakkokommenttipyyntöön matkalippujen tarkastajien koulutusvaatimuksista

VR-Yhtymä Oy (VR) kiittää mahdollisuudesta lausua otsikkokentässä mainitussa asiassa ja lausuu siitä seuraavaa:

Koulutustoiminta

Liikenne- ja viestintäministeriö on käynnistänyt hankkeen matkalippujen tarkastajien koulutusvaatimuksista annettujen säädösten muutostarpeiden kehittämiseksi.

VR kannattaa koulutusvaatimusten keventämistä ja niiden muuttamista joustavammiksi. VR kouluttaa oman henkilökuntansa valvontamaksujen osalta osana lippujen tarkastusprosessia. Käytännössä koulutus on muutaman päivän pituinen ja se toteutetaan pitkälti verkkokoulutuksena. Kaikki lähiliikenteen konduktöörit ovat saaneet koulutuksen. Uusi toimintamalli on otettu onnistuneesti käyttöön, ja kahden viimeisen kuukauden aikana on kirjattu liki 2000 valvontamaksua. VR uskoo, että vastaavasta, kevyestä mallista olisi hyötyä myös pienemmille liikenteenharjoittajille. Koulutuksen laajuus tulisi kuitenkin jättää pääasiassa toimijoiden itsensä päätettäväksi.

Lisäksi VR ehdottaa tarkastusoikeuden laajentamista myös muihin joukkoliikenteen toimijoihin ja esittää, että myös VR:llä olisi vastaavat tarkastajaoikeudet kuin HSL:llä on tällä hetkellä.

Viitaten liikenne- ja viestintäministeriön asetukseen (867/2006), VR toteaa että lainsäädäntötasolla olisi olennaista säätää vaadittavan koulutuksen asiasisällöistä. Tämä takaisi toimijoille riittävästi joustavuutta koulutuksen käytännön toteutuksen suhteen. VR ei sen sijaan pidä tarpeellisena konkreettisten tuntimäärien ja koulutusmuotojen sisällyttämistä lainsäädäntöön. Tässä kohden tulisi huomioida sekä opetusmuotojen että -metodien kehitys. Esimerkiksi VR:llä asetuksen edellyttämiä asiasisältöjä koulutetaan sekä konduktöörikursseilla että täydennyskoulutuksena annettavalla kurssilla tarkastusoikeudesta.

Tarkastustoiminta

Haluamme nostaa esille myös VR:n katsoman tarpeen lainsäädäntömuutokseen tarkastustoimintaan liittyen. VR on jo aikaisemmin keskustellut asiasta LVM:n kanssa. Tämän keskustelun

31.5.2021

Julkinen

aikana oli todettu, että lainsäädäntömuutos voisi olla tulevaisuudessa mahdollinen.

Perusteena uudelle toimintamallille on ollut tarve estää liputtomuutta tilanteessa, jossa HSL on irtisanonut matkalippujen tarkastamista koskevan sopimuksen.

VR:n näkökulmasta ensisijainen keino olisi ollut lainsäädäntömuutos, jolla olisi mahdollistettu tarkastusmaksulain mukainen toiminta myös VR:n konduktööreille. Tällä hetkellä vaihtoehtoina on tarkastustoiminnasta sopiminen erikseen jokaisen tarpeeseen tulevan kunnan viranomaisen kanssa. Tämä on prosessina raskas. Toinen vaihtoehto on VR:n nyt käyttöönotettavan mallin mukainen yksityisoikeudellinen valvontamaksu.

Lainsäädäntömuutos selkeyttäisi tilannetta erityisesti tulevaisuudessa, jolloin kilpailun avautumisen kautta Suomessa saattaa VR:n lisäksi olla muitakin henkilöliikenneoperaattoreita. Toiminta hankaloituisi huomattavasti, jos jokaisen operaattorin tulee sopia eri kuntien kanssa sopimus matkalippujen tarkastamisesta, jos operaattori haluaa viranomaisen hoitamaan matkalippujen tarkastamista, ja näin samalla välttyä esim. ongelmalta siitä, että matkustajilla ei ole velvollisuutta esittää henkilöllisyystodistusta konduktöörille. Tällaisessa tilanteessa olisi selkeämpää ja helpommin järjestettävää, jos operaattorin junahenkilökunnalla olisi lakiin perustuva oikeus tarkastusmaksujen määräämiseen ja näin ollen myös henkilöllisyyden tarkastamiseen. Samalla välttyttäisiin maksamattomien maksujen osalta tuomioistuinprosessilta, kun maksut olisivat suoraan ulosottokelpoisia.

Huomioon tulee ottaa myös se, että lippujen tarkastamista koskeva haaste on valtakunnanlaajuinen, eikä koske pelkästään lähiliikennettä.

Käytännössä viranomaisten on myös hankala järjestää valtakunnanlaajuisia matkalippujen tarkastustoimintaa, koska tietyillä alueilla junavuorot liikennöivät harvoin. Tästäkin näkökulmasta olisi selkeämpää ja helpommin järjestettävissä, että konduktööreillä olisi lakiin perustuva oikeus tarkastusmaksun määräämiseen. Konduktöörit ovat toiminnassaan ammattilaisia, ja osaavat hoitaa lippujen tarkastamisen ja maksujen määräämisen sille asetettujen säädösten mukaisesti.

VR-Yhtymä Oy

Jonna Juslin
johtaja, yhteiskuntasuhteet ja kansainväliset asiat